

**Likestillings- og
diskrimineringsombudet**

CRPD på 1, 2, 3

**Kommuners plikt til å realisere
menneskerettighetene.**

Eli Knøsen, fagdirektør

Likestillings- og diskrimineringsombudet

- Veiledning
- Pådriver/Tilsyn
- Konvensjonstilsyn
  - CEDAW, CERD, CRPD

Likestillings- og diskrimineringsloven (2018)

Diskrimineringsgrunnlag

**Kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel
eller adopsjon, omsorgsoppgaver**

Etnisitet, religion, livssyn

Funksjonsnedsettelse

**Seksuell orientering, kjønnsidentitet,
kjønnsuttrykk**

Alder

TILSYN

- **CEDAW - Kvinnekonvensjon**
- **CERD – Rasismekonvensjonen**
- **CRPD –Funksjonshemmede konvensjonen (Konvensjonen om rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne)**

**MENNESKERETTIGHETER
– FOR ALLE?**

Verdenserklæringen om menneskerettigheter blir til

- 1945 –to verdenskriger
- I april 1945 møttes delegater fra 50 land i San Francisco
- Ledet av Eleanor Roosevelt – president Franklin Roosevelts enke
- De forente nasjoner, trådte i kraft den 24. oktober 1945. Denne datoen feires hvert år som FNs dag
- Verdenserklæringen om menneskerettigheter (1948)
- Alle mennesker er født frie og like i verd og rettigheter.

Menneskerettigheter

FNs verdenserklæring om menneskerettigheter av 1948

Artikkel 2.

Enhver har krav på alle de rettigheter som er nevnt i denne erklæring, uten forskjell av noen art, f. eks. på grunn av rase, farge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller annet forhold.

Menneskerettigheter

**Sivile og
politiske
rettigheter
(Negative)**

**Økonomiske,
sosiale og
kulturelle
rettigheter
(Positive)**

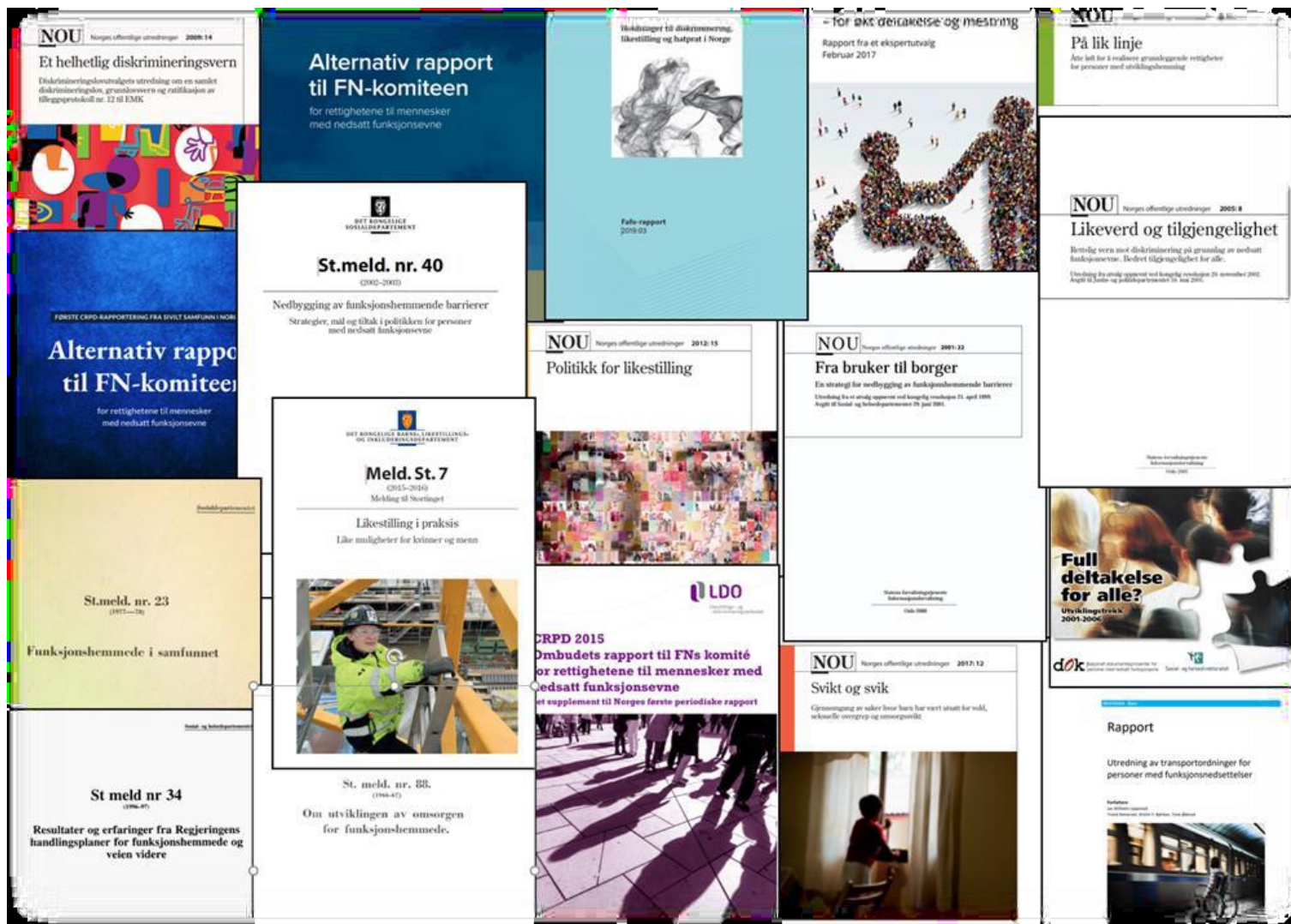
Konvensjonen som økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter OG Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter

- ØSK vedtatt 1966 (trådte i kraft 1976)
- SP vedtatt 1966 (trådte i kraft 1976)

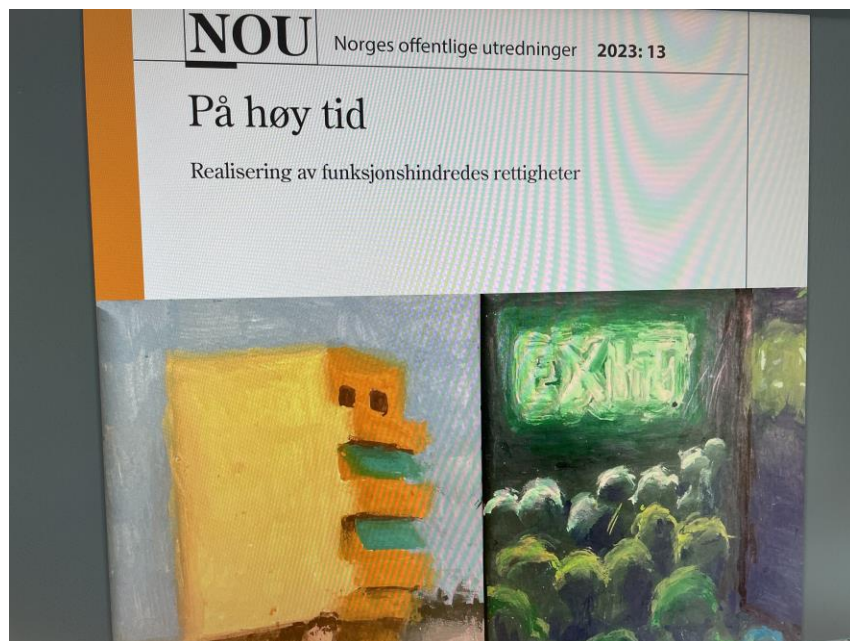
Konvensjonspartene forplikter seg til å garantere at de rettigheter som anerkjennes i konvensjonen, blir utøvet uten forskjellsbehandling av noe slag p.g.a. rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller status for øvrig.

Gruppespesifikke konvensjoner

- Rasediskrimineringskonvensjonen vedtatt 1965 (trådte i kraft 1969)
- Kvinnekonvensjonen vedtatt 1979 (trådte i kraft 1981)
- Torturkonvensjonen vedtatt 1984 (trådte i kraft 1987)
- Barnekonvensjonen vedtatt 1989 (trådte i kraft 1990)
- FNs konvensjon om beskyttelse av rettighetene for alle fremmedarbeidere og deres familiemedlemmer (CMW) vedtatt 1990 (trådte i kraft 2003)

På høy tid!

Funksjonshindrede mennesker i Norge får ikke – og har over altfor lang tid ikke fått – oppfylt sine rettigheter

- **CRPD inn i menneskerettsloven(Lovverk forskrifter og praksis må endres i samsvar med CRPD**
- **CRPD – kun et middel for endring**
- **Et universelt utformet samfunn**
- **Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) må ut av helsesektoren, bli en sentral / nasjonal ordning.**

Endre holdninger- Fra et helseperspektiv til et menneskerettighetsperspektiv.

159 forslag til tiltak

Konvensjon om
rettighetene til
mennesker med
nedsett funksjonsevne

CRPD

- **Norge signerte konvensjonen 2008**
- **Norge ratifiserte konvensjonen 2013**
- **Presumsjonsprinsippet- samsvar mellom norsk lov og CRPD**
- **Norge (herunder kommuner) er folkerettslig bundet av CRPD**
- **§ 2-1 i kommuneloven: Om selvstyre**
- **Grunnloven § 92 Statlige styresmakter (herunder kommuner) er bindende for Norge**
- **Norge inkorporerer konvensjonen**

En bro fra å ha rett til å få rett

- Rett til likeverd og ikke-diskriminering
- Rett til selvbestemmelse og uavhengig liv
- Rett til inkluderende utdanning
- Rett til arbeid og anstendig arbeid
- Rett til helse og rehabilitering
- Rett til ytringsfrihet og meningsfrihet og tilgang til informasjon
- Rett til deltakelse i politisk og offentlig liv
- Rett til kultur, fritid og sport
- Rett til beskyttelse mot alle former for utnyttelse, vold og overgrep

Generell forpliktelse

- **Treffe alle** lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak som er hensiktsmessige for å **virkeliggjøre de rettigheter** som er nedfelt i denne konvensjon,
- **Treffe alle** hensiktsmessige tiltak, herunder i lovs form, for å **endre eller oppheve** eksisterende lover, forskrifter, sedvane og praksis som (i dag) innebærer diskriminering av mennesker med nedsatt funksjonsevne

Høye forventinger til Norge

(Sivile og politiske rettigheter – umiddelbar oppfyllelse)

Økonomiske, sosiale, kulturelle rettigheter – trinnvis oppfyllelse)

Generell forpliktelse: Involvering - medvirkning

→ I arbeidet med å **utvikle og gjennomføre lovgivning og politikk** som tar sikte på å gjennomføre denne konvensjon, og i andre beslutningsprosesser **som gjelder spørsmål knyttet til mennesker med nedsatt funksjonsevne**, skal partene **aktivt trekke inn og rådføre** seg inngående med mennesker med nedsatt funksjonsevne, også barn med nedsatt funksjonsevne, gjennom de organisasjoner som representerer dem.

Nothing about us – without us

Grunnleggende prinsipper

- Respekt for menneskers iboende verdighet, individuelle selvstendighet med rett til å treffe egne valg, og uavhengighet,**
- Ikke-diskriminering**
- Fullgod og effektiv deltakelse og inkludering i samfunnet,**
- Like muligheter,**
- Tilgjengelighet**
- Paradigmeskifte**

Hva betyr paradigmeskifte?

Skifte av tenkemåte og politikk fra:

- **Fra individ til samfunn**
- **Fra omsorgsperspektiv /beskyttelse til selvbestemmelse**
- **Fra spesielle behov til naturlig variasjon**
- **Fra avvik til mangfold**
- **Fra bruker til borger**

- Medisinsk modell – individets utilstrekkelighet
  - Sosial modell – samfunnets barrierer og samfunnets utilstrekkelighet
  - Relasjonell modell – samfunn / individ
- ↓
- Menneskerettslig modell (Statens ansvar)